

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Hilarione abbate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

VITA SANCTI HILARIONIS ABBA,
TIS, PER D. HIERONYMVM SCRIPTA,

*Extat inter Epistolas. Nos capita margi-
ni adiecimus.*

21. Octobris
Cap. 1.

Dan. 7. 8.

S. Epiphanius
Salaminae
Episcopus
S. Hilario-
nis contem-
perancus.

Matt. 11.

Cap. 2.
S. Hilario-
nis patria.
Adhibetur
scholæ.

Manet duo-
bus mensi-
bus apud S.
Antonium.

Substantia
suis fratri-
bus & pau-
peribus di-
uidit.
Act. 5.
Luc. 14.

Degit in so-
litudine.

Cap. 3.

Vestes eius.

SCRIPTVRVS vitam beati Hilarionis, habitorem eius inuoco spiritum sanctum, vt qui illi virtutes largitus est, mihi ad narrandas eas sermonem tribuat, vt facta dictis exæquentur. Eorum enim, qui fecere virtutes, (vt ait Crispus) tanta habentur merita, quantum ea verbis potuere attollere præclara ingenia. Alexander Magnus Macedo, quem vel arietem, vel pardum, vel hircum caprarum Daniel vocat, cum ad Achillis tumulum peruenisset: Felicem te, ait, iuuenis, qui magno fruaris præcone meritum, Homerum videlicet significans. Porrò mihi tanti ac talis viri conuersatio vitaque dicenda est, vt Homerus quoque, si adesset, vel inuideret materiæ, vel succumberet. Quanquam enim sanctus Epiphanius, Salaminae Cypri Episcopus, qui cum Hilarione plurimum versatus est, laudem eius breui epistola scripserit, quæ vulgò legitur: tamen aliud est, locis communibus laudare defunctum: aliud, defuncti proprias narrare virtutes. Vnde & nos fauore magis illius, quam iniuria, cceptum ab eo opus aggredientes, maledicorum voces contemnimus: qui olim detrahentes Paulo meo, nunc fortè detrahent & Hilarioni, illum solitudinis calumniati, huic obijcientes frequentiam: vt qui semper lauit, non fuisse: qui à multis visus est, vilis existimetur. Fecerunt hoc & maiores eorum quondam Pharisei, quibus nec Iohannis eremus ac ieiunium, nec Domini Saluatoris turbæ, cibi, potusque placuere. Verum destinato operi imponam manum, & Scylleos canes obturata aure transibo.

Hilarion ortus vico Thabatha, qui circiter quinque millia à Gaza vrbe Palestinae ad Austrum situs est, cum haberet parentes idolis deditos, rosa, vt dicitur, de spinis floruit. A quibus missus Alexandriam, grammatico traditus est, ibique quantum illa patiebatur etas, magna ingenij & morum documenta præbuit in breui, charus omnibus, & loquendi arte gnarus. Quodque his maius est omnibus, credens in Dominum Iesum, non Circi furoribus, non arenae sanguine, non theatri luxuria delectabatur: sed tota illi voluntas in Ecclesiae erat congregatione. Audiens autem tunc celebre nomen Antonij, quod per omnes Aegypti populos ferebatur, incensus visendi eius studio, perrexit ad eremum. Et statim vt eum vidit, mutato pristino habitu, duobus ferè mensibus iuxta eum mansit, contemptus ordinem vitae eius, morumque grauitatem: quam creber in oratione, quam humilis in suscipiendis fratribus, seuerus in corripiendis, alacer in exhortandis esset, & vt continentiam, cibi que eius asperitatem nulla vnquam infirmitas frangeret. Porrò frequentiam eorum, qui ad eum ob varias passiones, aut impetus demonum concurrebant, vltra non ferens, nec congruum esse ducens, pati in eremo populos ciuitatum, sicque sibi magis incipiendum esse, vt coepisset Antonius: illum quasi virum fortem victoriae præmia accipere, se necdum militare coepisse, reuersus est cum quibusdam monachis ad patriam. Et parentibus iam defunctis, partem substantiae fratribus, partem pauperibus largitus est, nihil sibi omnino referuans, & timens illud de Actibus Apostolorum Ananiae & Saphiræ vel exemplum, vel supplicium: maximeque Domini memor, dicentis: Qui non renunciauerit omnibus, quæ habet, non potest meus esse discipulus. Erat autem tunc annorum quindecim. Sic nudus & armatus in Christo, solitudinem, quæ in septimo milliario à Maioma Gaza emporio per litus euntibus Aegyptum ad læuam flectitur, ingressus est. Cumque essent cruenta latrocinij loca, & propinqui amici que eius imminens periculum denunciarent, contempsit mortem, vt morrem euaderet. Mirabantur omnes animum, mirabantur ætatem, nisi quòd flamma quædam pectoris, & scintillæ fidei in oculis relucebant. Lenes erant genæ, delicatum corpus & tenuis, & ad omnem iniuriam impatiens, quod leui vel frigore, vel æstu posset affligi.

Igitur sacco tantum membra coopertus, & pelliceam habens ependyten, quem Vestes eius. illi beatus Antonius proficicenti dederat, sagumque, rusticum, inter mare & paludem vasta

vasta & terribili solitudine fruebatur, quindecim tantum carycas post solis occasum comedens: & quia regio latrocinij infamis erat, nunquam in eodem loco mansitans. Quid faceret diabolus? quod se verteret? Qui gloriabatur ante, dicens: In calum ascendam, super sidera celi ponam thronum meum, & ero similis altissimo: cernebat se vinci a puero, & prius ab eo calcatum fuisse, quam per aetatem calcare potuisset. Titillabat itaque sensus eius, & pubescenti corpori solita voluptatum incendia suggerbat. Cogeatur tirunculus Christi cogitare, quod nesciebat: & eius rei animo pompam voluere, cuius experimenta non nouerat. Iratus itaque sibi, & pectus pugnis verberans, quasi cogitationes eade manus posset excludere: Ego, inquit, aselle faciam, ut non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam & siti, graui onerabo pondere, per aestus indagabo & frigora: ut cibum potius, quam lasciuia cogites. Herbarum ergo succo, & paucis carycis post triduum, vel quadriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter, & psallens, & rastro humum fodiens, ut ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Simulque fuscillas iunco texens, amulabatur Aegyptiorum monachorum disciplinam, & Apostoli sententiam, dicentis: Qui autem non operatur, non manducet. Sic attenuatus, & intantum exeso corpore, ut ossibus vix hareret, quadam nocte coepit infantum audire vagitus, balatus pecorum, mugitus bouum, planctum quasi mulierum, leonum rugitus, murmur exercitus, & rursus variarum portenta vocum, ut ante sonitu, quam adspectu, territus cederet. Intellexit demonum ludibria: & prouolutus genibus, Christi Crucem signauit in fronte: talique armatus casside, & lorica fidei circumdatus, iacens fortius praebatur, amodo videre desiderans, quos horrebat audire, & sollicitis oculis huc illucque circumspectans: cum interim ex improviso, splendente luna, cernit rhedam feruentibus equis super se irruere: cumque in clamasset Iesum, ante oculos eius repentino terrae hiatu pompa omnis absorpta est. Tunc ille ait: Equum & ascensorem proiecit in mare. Et hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Dei nostri magnificabimur. Multae sunt tentationes eius, & die noctuque variae demonum insidiae: quas si omnes narrare velim, modum excedam voluminis. Quoties illi nuda mulieres cubanti, quoties esurienti largissimae apparuerunt dapes? Interdum orantem lupus vlulans, & vulpecula ganniens transiuit, psallenti que gladiatorum pugna spectaculum praebuit, & vnus quasi interfectus, & ante pedes eius corruens, sepulturam rogauit. Orauit semel fixo in terram capite, & ut natura fert hominum, abducta ab oratione mens, nescio quid aliud cogitabat: Infillet dorso eius festinus gladiator, & latera calcibus, ceruicem flagello verberans: Eia, inquit, cur dormitas? cachinansque desuper, cum defecisset, an hordeum vellet accipere, sciscitabatur.

Igitur a sexto decimo usque ad vicesimum suae aetatis annum, aestus & pluuia breui tuguriunculo declinavit, quod iunco & carice texerat. Extracta deinceps breui cellula, quae usque hodie permanet, latitudine pedum quatuor, altitudine pedum quinque, hoc est, statura sua humiliore, porro longitudine paulo ampliore, quam eius corpusculum patiebatur, ut sepulcrum potius, quam domum crederes. Capillum semel in anno die Paschae totondit: super nudam humum, stratumque, iunceum usque ad mortem cubitavit: saccum, quo semel fuerat indutus, nunquam lauans, & superfluum esse dicens, munditias in cilicio quaerere. Nec mutauit alteram tunicam, nisi cum prior penitus scissa esset. Scripturas quoque sanctas memoriter tenens, post orationes & psalmos, quasi Deo praesente recitabat. Et quia longum est per diuersa tempora carptim ascensum eius edicere, comprehendam breuiter, ante lectoris oculos vitam eius pariter exponens, & deinceps ad narrandi ordinem regrediar.

A vicesimo primo anno usque ad vicesimum septimum, tribus annis dimidium lentis sextarium madefactum aqua frigida comedit, & alijs tribus panem aridum cum sale & aqua. Porro a vigesimo septimo usque ad tricesimum herbis agrestibus, & virgultorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A tricesimo autem primo usque ad tricesimum quintum sex uncias hordeacei panis, & coctum modice olus absque oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos suos, & totum corpus impetigine, & pumicea quadam scabredine contrahi, ad superiorem victum adiecit oleum, & usque ad sexagesimum tertium vitae suae annum hoc continentiae cucurrit gradu, nihil extrinsecus aut pomorum, aut leguminis, aut cuiuslibet rei gustans. Inde cum se videret corpore defatigatum, & propinquam putaret imminere mortem, a sexagesimo quarto anno usque ad octogesimum pane abstinuit incredibili feruore

Oooo mentis

mentis, vt eo tempore quasi nouus accederet ad seruitutem Domini, quo ceteri solent remissius viuere. Fiebant autem ei de farina & comminuto olere sorbitiuncula: cibo & potu vix quinque uncias appendentibus. Sicque complens ordinem vitæ, nunquam ante solis occasum, nec diebus festis, nec in grauissima valerudine soluit ieiunium. Sed iam tempus est, vt ad ordinem reuertamur.

Cap. 6.

Error latro-
num tota
nocte.Contemnit
mortē ad-
huc puer.

Cum habitaret adhuc in tuguriolo aliquod, quod tollerent, vel in contemptum sui reputantes fieri, si puer solitarius eorum impetus non pertimesceret. Itaque inter mare & paludem à vespere vsque ad solis ortum discurrentes, nunquam locum eius cubiculi inuenire potuerunt. Porro clara luce reperto puero, quasi per iocum: Quid, inquit, faceres, si latrones ad te venirent? Quibus ille respondit: Nudus latrones non timet. Et illi: Certè, aiunt, occidi potes. Possum, inquit, possum: Et ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Tunc admirati constantiam eius & fidem, confessi sunt noctis errorem, cæcatosque oculos, correctiorem deinceps vitam pollicentes.

Cap. 7.

Marc. 2.

Impetrat
partum ste-
rili.

Cap. 8.

Hemitrita-
us, sequi-
terciana fe-
bris.

Viginti & duos iam in solitudine habebat annos, fama tantum notus omnibus, & per totas Palæstinae vulgatus vrbes, cum interim mulier quædam Eleutheropolitana, cernens despectui se haberi à viro ob sterilitatem, (iam enim per annos quindecim nullos coniugij fructus dederat) prima irrumperè ausa est ad beatum Hilarionem, & nihil tale suspicanti repente genibus eius aduoluta: Ignosce, inquit, audacia, ignosce necessitati meæ. Quid auertis oculos? Quid rogantem fugis? Noli mulierem adspicere, sed miseram. Hic sexus genuit Saluatorem. Non habent sani opus medico, sed qui malè habent. Tandem substitit, & post tantum temporis visa muliere, interrogauit causam aduentus eius ac fletuum. Et postquam didicit, leuatis ad cælum oculis, fidere iussit: euntemque lachrymis profecutus, ex octo anno, vidit cum filio.

Hoc signorum eius principium, maius aliud signum nobilitauit. Aristaneta Heli-dij, qui postea Præfectus prætorio fuit, vxor, valde nobilis inter suos, & inter Christianos nobilior, reuertens cum marito & tribus liberis à beato Antonio, Gazæ propter eorum infirmitatem remorata est. Ibi enim, siue ob corruptum aërem, siue, vt postea claruit, propter gloriam Hilarionis serui Dei, hemitritæo pariter arrepti, omnes à medicis desperati sunt. Iacebat vlulans mater, & quasi inter tria filiorum discurrens cadauera, quem prius plangeret, nesciebat. Cognito autem, quod esset quidam monachus in vicina solitudine, oblita matronalis pompæ, tantum se matrem nouerat: vadit comitata ancillulis & eunuchis, vixque à viro persuasum est, vt a se sedes pergeret. Ad quem cum peruenisset: Per ego te, ait, Iesum clementissimum Deum nostrum obtestor, per Crucem eius & sanguinem, vt reddas mihi tres filios, & glorificetur in vrbe gentilium nomen Domini Saluatoris, & ingrediatur seruus eius Gazam, & Marnas corruat. Renuente illo, & dicente, nunquam se egressurum de cella, nec habere consuetudinem, vt non modò ciuitatem, sed ne villulam quidem ingrederetur, prostrauit se illa humi, crebrò clamitans: Hilarion serue Christi, redde mihi liberos meos: Quos Antonius tenuit in Aegypto, à te seruentur in Syria. Flebant cuncti, qui aderant: sed & ipse negans fleuit. Quid multa? Non prius mulier recessit, quam ille pollicitus est, se post solis occasum Gazam introiturum. Quò postquam venit, singulorum lectulos & arentia membra considerans, inuocauit Iesum. Et o mira virtus, quasi de tribus fontibus sudor erupit: eadem hora acceperunt cibos, lugentemque matrem cognoscentes, & benedicentes Deum, sancti manus deosculati sunt. Quò postquam auditum est, & longè lateque percrebuit, certatim ad eum de Syria & Aegypto confluebant, ita vt multi crederent in Christum, & se monachos profiterentur. Necdùm enim tunc monasteria erant in Palæstina, nec quisquam monachum ante sanctum Hilarionem in Syria nouerat. Ille fundator & eruditor huius conuersationis & studij in hac prouincia fuit. Habebat Dominus Iesus in Aegypto senem Antonium, habebat in Palæstina Hilarionem iuniorem.

Tres pne-
ros à medi-
eis depera-
tos sanat.Hilarion
primus in
Syria mo-
nasteriorū
fundator.

Cap. 9.

Cæca videt.
Marc. 8.

Facidia vicus est Rhinocorura vrbs Aegypti. De hoc (sunt decem iam anni) cæca mulier adducta est ad beatum Hilarionem: oblataque ei à fratribus (iam enim multi cum eo monachi erant) omnem se substantiã expendisse ait in medicos. Cui respondit: Si que in medicis perdidisti, dedisses pauperibus, curâset te verus medicus Iesus. Clamante autem illa, & misericordiam deprecante, expuit in oculos eius: statimque Saluatoris exemplum virtus eadem profecuta est. Auriga quoque Gazensis in curru per-

percussus à dæmone, totus obrigit: ità vt nec manus agitare, nec ceruicem possit reflectere. Delatus ergò in lecto, cùm solam linguam moueret ad preces, audit non priùs posse sanari, quàm crederet in Iesum, & se sponderet arti pristinæ renunciaturum. Credit, spondit, sanatus est: magisq̃ de animæ, quàm de corporis, salute exultauit.

Item zeger percussus à dæmone.

Præterea fortissimus iuuenis, nomine Marfitas, de territorio Hierosolymæ, tantum sibi applaudebat in viribus, vt quindecim frumenti modios diù longeq̃ portaret: & hanc haberet palmam fortitudinis suæ, si asinos vinceret. Hic afflicus pessimo dæmone, non catenas, non compedes, non claustra ostiorum integra patiebatur: multorum nasum & aures moribus amputauerat: horum pedes, illorum gulam fregerat: tantumq̃ suū terrorem omnibus incusserat, vt oneratus catenis & funibus, in diuersa nitentium, quasi ferocissimus taurus, ad monasteriū pertraheretur. Quem postquàm fratres videre, perterriti (erat enim miræ magnitudinis) nunciauerunt Patri. Ille sicut sedebat, iussit eum ad se pertrahi, & dimitti. Solutoque, Inclina, ait, caput, & veni. Tremere ille, & ceruicē flectere, nec adspicere contra ausus: omniq̃ ferocitate deposita, pedes cœpit sedentis lambere. Adiuratus itaque dæmon, & tortus, qui iuuenem possederat, septima die egressus est. Sed nec illud tacendum est, quòd Orionus vir primarius & ditissimus vrbs Ailæ, quæ mari rubro imminet, à legione possessus dæmonum, ad eum adductus est. Manus, ceruix, latera, pedes ferro onerati erant, furorisq̃ sæuitiam torui oculi minabantur. Cumq̃ deambularet sanctus cum fratribus, & de scripturis nescio quid interpretaretur, erupit ille de manibus se tenentium, & amplexus eum post tergum, in sublime leuauit. Clamor ortus ab omnibus: timebant enim, nè confecta ieiunijs membra collideret. Et sanctus ardens: Sinite, inquit, & mihi meum palæstritâ dimitte. Ac sic reflexa super humeros manu, caput eius tetigit, apprehensoque crine ante pedes adduxit, stringens è regione ambas manus eius, & plantas vtroque calcans pede, simulq̃ue ingeminans, Torquere dæmonum turba, torquere. Cumq̃ue ille ciularet, & reflexa ceruice, terram vertice tangeret: Domine, inquit, Iesu, solue miserum, solue captiuum. Vt vnum, ità & plures vincere, tuum est. Rem loquor inauditam. Ex vno hominis ore diuersa voces, & quasi cõfusus populi clamor audiebatur. Curatus itaque & hic, non post multum temporis, cum vxore & liberis venit ad monasterium, plurima, quasi gratiam redditurus, dona afferens. Cui sanctus, Non legisti, inquit, quid Giezi, quid Simon passi sint: quorum alter accepit precium, alter obtulit: vt ille venderet gratiam spiritus sancti, hic mercaretur? Cumq̃ue Orionus flens diceret: Accipe, & da pauperibus: respondit, Tu melius pores tua distribuere, qui per vrbes ambulas, & nôsti pauperes. Ego, qui mea reliqui, cur aliena appetam? Multis nomen pauperum, occasio auaritiæ est: misericordia verò artem non habet. Nemo melius erogat, quàm qui sibi nihil reseruat. Tristi autem, & in terra iacenti: Noli, inquit, contristari fili: Quod facio, pro me & pro te facio. Si enim hæc accepero, & ego offendam Deum, & ad te legio reuertetur.

Cap. 10.

Dæmoniacus sanatur.

Legio dæmonum ab homine pel litur. 4. Reg. 5. Act. 8.

Quis verò possit silentio præterire, quòd Gazanus Maiometes haud longè à monasterio eius, lapides ad ædificandum de ora maris cudentes, totus paralyti dissolutus, & ab operis socijs delatus ad sanctum, statim ad opus reuersus est: Etenim litus, quod Palæstinæ Aegyptoq̃ prætenditur, per naturam molle, arenis in saxa durefcētibus, asperatur: paulatimq̃ue coharefcens sibi glarea, perdit tactum, cùm non perdat ad spectum. Sed & Italicus eiusdem oppidi municeps Christianus, aduersum Gazensem duumvrum, Marnæ idolo deditum, Circenses equos nutriebat. Hoc siquidem in Romanis vrbibus iam indè seruatur à Romulo, vt propter felicem Sabinarū raptum, Conso, quasi consiliorum deo, quadrigæ septeno currant circumitu, & equos partis aduersæ fregisse, victoria sit. Hic itaque æmulo suo habente maleficum, qui dæmoniis quibusdam imprecationibus huius impediret equos, & illius incitaret ad cursum, venit ad beatum Hilarionem, & non tam aduersarium lædi, quàm se defendi, obsecrauit. Ineptum visum est venerando seni, in huiuscemodi nugis orationem perdere. Cumq̃ue subrideret, & diceret: Cur enim non magis equorum precium pro salute animæ tuæ pauperibus erogas? Ille respondit, functionem esse publicam: & hoc non tam se velle, quàm cogi: nec posse hominem Christianum vti magicis artibus, sed à seruo Christi potiùs auxilium petere, maximè contra Gazenses aduersarios Dei, & non tam sibi, quàm Ecclesiæ Christi insultantes. Rogatus ergò à fratribus, qui

Cap. 11. Paralyticus curatur.

Gazense idololatræ.

aderant, scyphum fœdilem, quo bibere consueuerat, aqua iussit impleri, eique tradi. Quem cum accepisset Italicus, & stabulum, & equos, & aurigas suos, rhedam, carcerumque repagula adspersit. Mira vulgi expectatio: nam & aduersarius hoc ipsum irridens diffamauerat: & fautores Italici sibi certam victoriam pollicētes, exultabant. Igitur dato signo hi aduolant, isti præpediuntur. Sub horum curru rota feruent, illi præteruolantium terga vix cernunt. Clamor fit vulgi nimius, ita vt ethnici ipsi quoque concreparent: Marnas victus est à Christo. Porrò furētes aduersarij, Hilarionem maleficum Christianum ad supplicium poscere. Indubitata ergò victoria, & illis, & multis retrò Circensibus plurimis, fidei occasio fuit.

Infigoe mi-
raculum.

Cap. 12.

De eiusdem Gazensis emporij oppido virginem Dei vicinus iuuenis deperibat. Qui cum frequenter tactu, iocis, nutibus, sibilis, & cæteris huiusmodi, quæ solent morituræ virginitatis esse principia, nihil profecisset, perrexit Memphim, vt confesso vulnere suo, magicis artibus rediret armatus ad virginem. Igitur post annum doctus ab Aesculapij vatibus, non remediatis animas, sed perdentis, venit præsumptū animo stuprum gestiens: & subter limen domūs puellæ, tormenta quædam verborum, & portentosas figuras sculptas in æris Cyprij lamina defodit. Hicò insanire virgo, & amictu capitis abiecto, rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis. Magnitudo quippè amoris se in furorem verterat. Perducta ergò à parentibus ad monasterium, seni traditur, vlulante statim, & confitente dæmone, Vim sustinui, inuitus abductus sum. Quàm benè Memphi somnijs homines deludebam, ô cruce, ô tormenta, quæ patior. Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor. Non exeo, nisi me adolescens, qui tenet, dimiserit. Tunc senex: Grandis, ait, fortitudo tua, qui licio & lamina strictus tenéris. Dic, Cur ausus es ingredi puellam Dei? Vt seruarem, inquit, eam virginem. Tu seruares proditor castitatis? Cur non potius in eum, qui te mittebat, es ingressus? Vt quid, respondit, intrarem in eum, qui habebat collegam meum amoris dæmonem? Noluit autem sanctus, antequàm purgaret virginem, vel adolescentem, signa iubere perquiri, nè aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur, aut ipse sermoni eius accommodasse fidem, asserens fallaces esse dæmones, & ad simulandum esse callidos: & magis, reddita sanitate, increpuit virginem, cur fecisset talia, per quæ dæmon intrare potuisset.

Dæmonis
imbecilli-
tas irride-
tur.

Liberat vir-
ginem à dæ-
monis vexa-
tione.

Cap. 13.

Fræcia Ger-
maniz.

Non solum autem in Palæstina, & in vicinis vrbibus Aegypti, vel Syriæ, sed etiam in longinquis prouincijs fama eius percrebuerat. Nanque candidatus Constantij Imperatoris, rutilus coma, & candore corporis indicans prouinciam, (inter Saxones quippè & Alemannos gens eius, non tam lata, quàm valida, apud historicos Germania, nunc verò Francia vocatur) antiquo, hoc est, ab infantia, possessus à dæmone, qui noctibus eum vlulare, ingemiscere, fremere dentibus compellebat, secretò ab Imperatore euectionem petijt, causam ei simpliciter indicans: & acceptis ad cõsularem quoque Palæstina literis, cum ingenti honore & comitatu Gazam deductus est. Qui cum à decurionibus illius loci quæsiisset, vbi habitaret Hilarion monachus, territi Gazenses, & putantes eum ab Imperatore missum, ad monasterium adduxerunt, vt & honorem commendato exhiberent, & si quid ex præteritis iniurijs in Hilarionem esset offensæ, nouo officio deleteretur. Deambulabat tunc senex in arenis mollibus, & secum de psalmis nescio quid submurmurabat. Vidensque tantam turbam venientem, substitit. Et resalutatis omnibus, manuque eis benedicens, post horam cæteros abire præcepit, illum verò cum seruis suis & apparitoribus remanere. Ex oculis enim eius & vultu, cur venisset, agnouit. Statim ergò ad interrogationem suspensus homo, vix terram pedibus tangens, & immanè rugiens, Syro, quo interrogatus fuerat, sermone respondit. Videres de ore barbaro, & qui Francam tantum & Latinam linguam nouerat, Syra ad purum verba resonare: vt non stridor, non adspiratio, non idioma aliquod Palæstini deesset eloquij. Confessus est itaque, quo in eum intrasset ordine. Et vt interpretes eius intelligerent, qui Græcam tantum & Latinam linguam nouerant, Græcè quoque eum interrogauit. Quo similiter, & in verba eadè respondente, multasque incantationum occasiones, & necessitates magicarum artium obrende: Non curo, ait, quomodo intraueris: sed vt exeis in nomine Domini nostri Iesu Christi impero. Cumque curatus esset, simplicitate rustica decem auri libras offerens, hordeacum ab eo panem accepit, audiens quòd qui tali cibo alerentur, aurum pro luto ducerent.

Diabolus p
obfessos di-
uerso vitur
idiomate.

Fræcius dæ-
moniacus
restruitur.

Cap. 14.

Parum est de hominibus loqui: bruta quoque animalia quotidie ad eum furentia per-

pertrahebantur: in quibus Bastrum camelum enormis magnitudinis, qui iam multos obtrierat, triginta & eo amplius viri distentū solidissimis funibus cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgebat, & super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Iussit igitur eum dimitti senex. Statim verò & qui adduxerant, & qui cum sene erant, vsque ad vnum omnes diffugere. Porro ille solus perrexit obuiam, & sermone Syro: Non me, inquit, terres diabole tanta mole corporis: Et in vulpecula, & in camelo vnus atque idem es. Et interim porrecta stabat manu. Ad quem dum furens, & quasi cum deuoratura bellua peruenisset, statim corruit, submissumque caput terræ cœquauit, mirantibus cunctis, qui aderant, post tantam ferociam, tantam subito mansuetudinem. Docebat autē senex, hominum causa diabolum etiam iumenta corripere: & tanto eorum ardere odio, vt non solum ipsos, sed & ea, quæ ipsorum essent, cuperet interire. Huiusque rei proponebat exemplum, quòd antequàm beatum Iob tentare permetteretur, omnem substantiam eius interfecerit. Nec mouere quempiam debere, quòd Domini iussione duo millia porcorum à dæmonibus interfecta sunt. Siquidem eos, qui viderant, non potuisse aliter credere, exisse de homine tantam dæmonū multitudinem, nisi grandis porcorum numerus, & quasi à multis actus, pariter corruisset.

Camelus à
dæmone ex-
agitatus,
curatur.

Iob 1.
Luc. 8.

Tempus me deficiet, si voluero vniuersa signa, quæ ab eo perpetrata sunt, dicere. In tantam enim à Domino fuerat eleuatus gloriam, vt beatus quoque Antonius audiens conuersationem eius, scriberet ei, libenterque eius epistolas sumeret: & si quando de Syria partibus ad se languentes perrexissent, diceret eis: Quare vos tam longè vexare voluistis, cum habeatis ibi filium meum Hilarionem? Exemplo itaque eius per totam Palæstinam innumetabilia monasteria esse cœperunt, & omnes ad eum monachi certatim currere. Quod ille cernens, laudabat Domini gratiam, & ad profectum animæ singulos cohortabatur, dicens præterire figuram huius mundi, & illam esse veram vitam, quæ vitæ præsentis emeretur incommodo. Volens autem exemplum eis dare & humilitatis, & officij, statis diebus ante vindemiam lustrabat cellulas monachorum. Quod postquàm cognitum est à fratribus, omnes ad eum confluabant: & comitati tali duce, circumibant monasteria, habentes viaticum suum: quia interdum vsque ad duo millia hominum congregabantur. Sed & procedente tempore vnaquæque villula vicinis monachis, ad susceptionem sanctorum gaudens, cibos offerebat.

Cap. 15.

Innumera
monasteria
in Palæstina

Quantum autem fuerit in eo studij, vt nullum fratrem quantum humilem, quantum pauperem præteriret, vel illud indicio est, quòd vadens in desertum Cades, ad vnum de discipulis suis visendum, cum infinito agmine monachorum peruenit Elufam, eo fortè die, quo anniuersaria solennitas omnem oppidi populum in templum Veneris congregauerat. Colunt autem illam ob Luciferum, cuius cultui Saracenorum natio dedita est. Sed & ipsum oppidū ex magna parte semibarbarum est propter loci situm. Igitur audito, quòd sanctus Hilarion præteriret, (multos enim Saracenorum arreptos à dæmone frequenter curauerat) gregatim ei cum vxoribus & liberis obuiam processere, submittentes colla, & voce Syra. Barach, id est, benedic, inclamantes. Quos ille blandè humiliterque suscipiens, obsecrabat vt Deum magis, quàm lapides colerent: simulque vberim flebat, cælum spectans, & pollicens, si Christo crederent, ad eos se crebro esse venturum. Mira Domini gratia: non prius abire passi sunt, quàm futura ecclesiæ lineam mitteret: & sacerdos eorum, vt erat coronatus, Christi signo denotaretur.

Venerè co-
lunt Sara-
ceni.

Elufamitæ
Saraceni
conuerten-
tur.

Cap. 17.

Alio quoque anno, cum exiturus esset ad visenda monasteria, & digereret in scheda, apud quos manere, quos in transitu visitare deberet, scientes monachi quendam de fratribus parciolem, simulque cupientes vitio eius mederi, rogabant, vt apud eum maneret. Et ille: Quid, inquit, vultis & vobis iniuriam, & fratri vexationem facere? Quod postquàm frater ille parcus audiuit, erubuit, & annitentibus cunctis, vix ab inuito impetrauit, vt suum quoque monasterium in mansionum ordinem poneret. Post diem ergò decimum venerunt ad eum, custodibus iam in vinea, qua venient illi, dispositis: qui cum lapidibus & glebarum iactu, fundæque vertigine accedentes deterrerent, sine esu vna manè omnes profecti sunt, ridente sene, & dissimulante scire, quod euenerat. Porro suscepti ab alio monacho, cui Sabas vocabulum est: (debemus quippè parci tacere vocabulum, largi dicere) quia Dominicus erat dies, inuitabantur ab eo vniuersi in vineam, vt ante horam cibi, vuarum pastu labo-

Nota sancti
viri piū ani-
mum.

rem viæ subleuant. Et sanctus, Maledictus, ait, qui prius refectioem corporis, quam animæ, quæserit. Oremus, psallamus, reddamus Domino officium, & sic ad vineam properabitis. Completo itaque ministerio, in sublimi stans, benedixit vineæ, & suas ad pascendum dimisit oues. Erant autem, qui vescebantur, non minus tribus millibus. Cumque centum lagenis æstimata fuisset integra adhuc vinea, post dies viginti trecentas fecit. Porro ille parcus frater multo minus solito colligens, etiam id quod habuerat, versum in acetum serò doluit. Hoc multis fratribus senex antè futurum prædixerat.

Itē effectū
benedictio-
nis eius.

Cap. 18.

Detestabatur autem præcipuè monachos, qui infidelitate quadam in futurum reseruarent sua, & diligentiam haberent vel sumptuum, vel vestitus, aut alicuius earum rerum, quæ cum seculo trãseunt. Deniquè vnum de fratribus in quinto ferè milliario à se manentem, quia comperiebat hortuli sui nimis cautum timidumque custodeni, & pauxillum habere nummorum, ab oculis abegerat. Qui volens sibi reconciliari senem, frequenter veniebat ad fratres, & maximè ad Hesychiū, quo ille vehementissimè delectabatur. Quadam igitur die cicercis fascem virentis, sicut in herbis erat, detulit. Quem cum Hesychius posuisset in mensa ad vesperum, exclamauit senex, se putorem eius ferre non posse, simulque vndè esset rogauit. Respondente autè Hesychio, quod frater quidam primitias agelli sui fratribus detulisset: Non sentis, inquit, putorem tereterrimum, & in cicere foetere auaritiã? Mitte bubus, mitte brutis animalibus, & vide, an comedant. Quod cum ille iuxta præceptum in præsepe posuisset, exterriti boues, & plus solito mugientes, ruptis vinculis, in diuersa fugerunt. Habebat enim senex hanc gratiam, vt ex odore corporum, vestiumque & earum rerum, quas quis tetigerat, sciret cui dæmoni, vel cui virio subiaceret.

Hesychius
Hilarioni
charissimus

Nota singu-
larē gratiã.

Cap. 19.

Igitur sexagesimotertio vitæ suæ anno cernens grande monasterium, & multitudinem fratrum secum habitantium, turbasque eorum, qui diuersis languoribus, & immundis spiritibus occupatos ad se deducebant, ita vt omni genere hominū solitudo per circuitū repleretur, flebat quotidie, & incredibili desiderio cōuersationis antiquæ recordabatur. Interrogatus à fratribus, quid haberet, cur se cōficeret, ait: Rursum ad seculum redij, & recepi mercedem meam in vita mea. En homines Palesinæ, & vicinæ prouinciæ existimant me alicuius esse momenti: & ego sub prætextu monasterij ad dispensationem fratrum, vilem supellestilē habeo. Seruabatur autem à fratribus, maximè ab Hesychio, qui miro amore venerationi senis deditus erat: Cumque ita vixisset lugens biennium, Aristaneta illa, cuius supra fecimus mentionem, præfecti tunc vxor, sed nihil de præfecti ambitu habens, venit ad eum, volens etiam ad Antonium pergere. Cui ille stens: Vellem, ait, ipse quoque ire, si non carcere huius monasterij clausus tenerer, & si eundi fructus esset. biduū enim hodiè est, quod torus mundus tali parente orbatus est. Credidit illa, & substitit. Et post paucos dies, veniente nuncio, Antonij dormitionem audiuit.

Nō fert con-
cursum ho-
minū solitu-
dinis ama-
tor Hilario.

S. Antonij
obitu diui-
nitus discit.

Cap. 20.

Mirentur alij signa, quæ fecit, mirentur incredibilem abstinentiam, scientiam, humilitatem: Ego nihil ita stupeo, quam gloriam illum & honorem calcare potuisse. Concurrēbant Episcopi, presbyteri, clericorum & monachorum greges, matronæ quoque Christianorum, grandis tentatio, & hincindè ex vrbibus & agris vulgus ignobile: sed & potentes viri & iudices, vt benedictum ab eo panem vel oleum acciperēt. At ille nihil aliud, nisi solitudinem meditabatur, intantum vt quadam die proficisci statuerit: & adducto asello (nimis quippè exesus ieiunijs, vix ingredi poterat) iter arripere conaretur. Quod cum percrebuisset, & quasi vastitas & iustitium Palesinæ indiceretur, plusquam decem millia hominum diuersæ ætatis & sexus, ad retinendum eum congregata sunt. Immobilis ille ad preces, & baculo arenas discutiens, loquebatur: Fallacem Dominum meum non faciam: non possum videre subuersas ecclesias, calcata Christi altaria, filiorum meorum sanguinem. Vniuersi autem, qui aderant, intelligebant reuelatum ei quiddam esse secreti, quod nollet confiteri: & nihilominus custodiebant eum, nè proficisceretur. Decreuit ergò, publica omnes voce contestans, non cibi se, non potus quicquam sumere, nisi dimitteretur. Et post septem dies inedia, tandem relaxatus, ac valedicens plurimis, cum infinito agmine prosequentiū venit Betiliū: Vbi persuasis turbis vt reuenterentur, elegit quadraginta monachos, qui haberent viaticum, & possent ieiunantes ingredi, id est, post solis occasum cibum sumere. Quinto igitur die venit Pelusium, visitatisque fratribus, qui in vicina eremo erant, & in loco, qui dicitur Lychnos, morabantur, perrexit post

Nota lector
de benedi-
cto pane &
oleo.

* bacillo

Migrat aliò

post triduum ad castrum Theubatam, ut videret Dracontium Episcopum & confes-
forem, qui ibi exulabat. Quo incredibiliter consolato tanti viri praesentia, post aliud
triduum multo Babylonem labore peruénit, ut videret Philonē Episcopum, & ipsum
confessorem. Constantius enim rex, Arrianorum fauens heresi, utrunq; in ea loca de-
portauerat. Indè egrediens, post triduum venit ad oppidum Aphroditon, ubi con-
uento Diacono Baifane, qui locatis camelis & dromedis, ob aqua in eremo penuri-
am, consueuerat euntes ad Antoniū ducere, confessus est fratribus instare diem dor-
mitionis beati Antonij, & peruigilem noctem in ipso, quo defunctus fuerat, loco à se
illi debere celebrari. Tribus igitur diebus per vastam & horribilem solitudinem, tan-
dè ad montem altissimum peruenerunt, repertis ibi duobus monachis, Isaac ac Pe-
lusiano, quorum Isaac interpretis Antonij fuerat.

Et quia se praebet occasio, & ad id loci uenimus, dignū videtur breui sermone ha-
bitaculum tanti viri describere. Saxeus & sublimis mons, per mille circiter passus ad
radices suas aquas exprimit: quarum alias arenae ebibunt, aliae ad inferiora delapsae,
paulatim riuum efficiunt: super quem ex utraque ripa palmae innumerabiles, multum
loco & amoenitatis, & commodi tribuunt. Videres senem huc atque illuc cum disci-
pulis beati Antonij discurrere. Hic, aiebant, psallere, hic orare, hic operari, hic fessus
residere solitus erat. Has vites, has arbusculas ipse plantauit: illam arcolam manibus
suis ipse composuit. Hanc piscinam ad irrigandum hortulum multo sudore fabricatus
est. Istum farculum ad fodiendum terram pluribus annis habuit. Iacebat in stratu eius,
& quasi calens adhuc cubile deosculabatur. Erat autem cellula non plus mensurae
per quadrum tenens, quam homo dormiens extendi poterat. Praeterea in sublimi
montis vertice, quasi per cochileam ascendentibus arduo valde nisu, duae eiusdem
mensurae cellulae visabantur: in quibus venientium frequentiam, & discipulorum suo-
rum conubernium fugiens, commoratus est. Verum haec in vino excisa saxo, ostia tan-
tum addita habebant. Postquam autem ad hortulum venerant: Videris, inquit Isaac,
hoc pomarium arbusculis constitutum, & oleribus virens? Ante hoc ferme triennium
cum onagrorum grex vastaret, vnum è ductoribus eorum stare iussit, baculoque tun-
dens latera: Quare, inquit, comeditis, quod non seminastis? Et exinde, exceptis aquis,
ad quas potandas ventitabant, nunquam eos nec arbusculam, nec olera contigisse.
Praeterea rogabat senex, ut sibi locum tumuli eius ostenderent. Qui cum seorsum eum
abduxissent, utrum monstrauerint, necne, ignoratur: causam occultandi, iuxta praec-
eptum Antonij, fuisse referentes, nè Pergamius, qui in illis locis ditissimus erat, sub-
lato ad villam suam sancti corpore, martyrium fabricaretur.

Igitur reuersus ad Aphroditon, duobus secum tantum retentis fratribus, in vici-
na eremo moratus est, tanta abstinentia & silentio, ut tunc primum se coepisse Chri-
sto seruire diceret. Porro iam triennium erat, quod clausum caelum terras illas arefe-
cerat, ut vulgò dicerent, Antonij mortem etiam elementa lugere. Non latuit fama
Hilarionis accolae quoque, illius loci, & certatim virilis ac muliebris sexus, ora luridi, &
attenuati fame, pluuia à seruo Christi, id est, à beati Antonij successore, deprecaban-
tur. Quos ille cernens, mirè doluit: eleuatisque, in caelum oculis, & utraque in sublime
erigens palmas, statim impetrauit, quod rogauerat. Ecce autem sitiens, arenosaque; re-
gio, postquam pluuijs irrigata est, tantam serpentum & venenatorum animalium ex-
improuisò ebulliuit multitudinem, ut percussi innumerabiles, nisi ad Hilarionem con-
currissent, statim interirent. Benedicto itaque, oleo vniuersi agricolae atque pastores tan-
gentes vulnera, certam salutem resumebant.

Videns etiam ibi se miris honoribus affici, perrexit Alexandriam, inde ad vterio-
rem Oasim eremum transiturus. Et quia nunquam, ex quo coeperat esse monachus,
in urbibus manserat, diuertit ad quosdam fratres sibi notos in Brutio, haud procul
ab Alexandria: qui cum miro gaudio suscepissent senem, & iam vicina nox esset, re-
pentè audiunt discipulos eius asinum sternere, illumque parare proficisci. Itaque ad-
uoluti pedibus rogabant, nè hoc faceret: & ante limen prostrati, citius se mori, quam
tanto carcere hospite, testabantur. Quibus ille respondit: Idcirco abire festino, nè vo-
bis molestiam generem. Certè ex posterioribus cognoscetis, non sine causa me subitò
ambulasse. Igitur altera die Gazenses cum licitoribus profecti, (nam pridè eum
venisse cognouerant) intrantes monasterium, cum illum minimè inuenissent, inui-
cè loquebantur: Nonne vera sunt, quae audiimus? Magus est, & futura cognos-
cit. Vrbs enim Gaza, postquam profecto de Palaestina Hilarione, Iulianus in-

Dracontius
Episcopus
confessor.
Item Philo
Episcopus.

Isaac mona-
chus, inter-
pres Anto-
nij.

Cap. 21.
Domiciliū
S. Antonij.

Osculatur
stratum eius
& in eo re-
cubatur vir
Dei Hilari-
on, deuotio-
ne plenus.

Onagri obe-
diunt sancto
Antonio.

Cap. 22.

Precib' im-
petrat plu-
uiam S. Hi-
larion.

Vide mirā
vim olei be-
nedicti.
Cap. 23.

Gazenses do-
nū prophe-
tiae eius ma-
gice arti
asseribunt.

Gazenes à
Iuliano apo-
stata impe-
trât copiam
eâ perdêdi.

Imperium successerat, destructo monasterio eius, precibus ad Imperatorem datis, & Hilarionis, & Hesychij mortem impetrauerat: amboq; vt quæreretur, toto orbe scriptum erat. Egressus ergo de Brutio, per inuiam solitudinem intrauit Oasim: ibiq; anno plûs minus exacto, quia illuc quoquè sua fama peruenerat, quasi iam in Oriente latere non posset, vbi multi illum & opinione, & vultu nouerant, ad solas nauigare insulas cogitabat: vt quem terra vulgauerat, saltem maria celarent.

Cap. 24.

Eodem fermè tempore Hadrianus discipulus eius de Palæstina superuenit, dicens Iulianum occisum: Christianum Imperatorem regnare cœpisse: reuerti eum debere ad monasterij sui reliquias. Quod ille audiens, detestatus est: & cōducto camelo, per vastam solitudinem peruénit ad maritimam urbem Libyæ Parætonium: vbi Hadrianus infelix, volens Palæstinam reuerti, & pristinam sub nomine magistri quærens gloriam, multas ei fecit iniurias. Ad extremum, conuasatis, quæ à fratribus ei missa detulerat, nesciente illo, profectus est. Super hoc, quia alter locus referendi non est, hoc tantum dixerim in terrorem eorum, qui magistrōs despiciunt, quòd post aliquantum temporis computruerit morbo regio.

Hadriani di-
scipuli S. Hi-
lariōnis fur-
tū & pœna.

Cap. 25.

Habens igitur senex Gazanum secum, ascendit classē, quæ Siciliam nauigabat. Cumq; venundato Euangeliorum codice, quem manu sua adolescens scripserat, dare nauulum disponderet, in medio fermè Adriæ, naucleri filius arreptus à dæmone, clamare cœpit, & dicere: Hilarion serue Dei, cur nobis per te & in pelago tutos esse non licet? Da mihi spatium, donèc ad terram veniam, nè hîc eiecus, præcipiter in abyssum. Cui ille: Si Deus meus, ait, tibi cōcedit vt maneat, mane. Sin autem ille te eijcit, quid mihi inuidiam facis, homini peccatori atque mendico? Hoc autem dicebat, nè nauatæ & negociatores, qui in nauis erant, se, cum ad terrā peruēissent, proderent. Nec multò post purgatus est puer, patre fidem dante, & cæteris, qui aderant, nulli se super eius nomine locuturos. Ingressus autem Pachynum, promontorium Siciliæ, obrulit nauclero Euangelium pro subuectione sua & Gazani. Qui nolens accipere, maximè cum videret illos, excepto illo codice, & his, quibus vestiti erant, amplius nihil habere, ad extremum iurat se non accepturum. Sed & senex accensus fiducia pauperis conscientia, in eo magis lætabatur, & quòd nihil haberet seculi, & ab accolis illius loci mendicus putaretur. Porrò recogitans, nè negociatores de Oriente venientes, se notum facerent, ad mediterranea fugit loca, id est, vicesimo à mari milliario, ibiq; in quodam deserto agello lignorum quotidie fascem alligans, imponebat dorso discipuli. Quo in proxima villa venundato, & sibi alimoniam, & his, qui fortè ad eos veniebant, pauillulum panis emebant.

Curatur à
dæmone ar-
reptus.

Latitat in
Sicilia.

Cap. 26.
Matth. 5.

Sed verè, iuxta quod scriptum est, non potest ciuitas latere super montē posita: scurarius quidā, cum in basilica beati Petri Romæ torqueretur, clamauit in eo immundus spiritus: Ante paucos dies Siciliam ingressus est Hilarion seruus Christi, & nemo eum nouit, & putat se esse secretum: ego vadam, & prodam illum. Statimq; cum seruis suis ascensa in portu naue, appulsus est Pachynum, & deducēte se dæmone, vbi ante tugurium senis se prostrauit, illic curatus est. Hoc initium signorū eius in Sicilia, innumerabilem ad eum deinceps ægrotantium, sed & religiosorum hominum adduxit multitudinem, intantum vt de primoribus quidam tumens morbo intercutis, eodem die, quo ad eum venerat, curatus sit. Qui postea offerens ei infinita munera, audiuit dictum Saluatoris ad discipulos: Gratis accepistis, gratis date.

Matth. 10.
Cap. 27.

Dum hæc ita geruntur in Sicilia, Hesychius discipulus eius toto senem orbe quærebat, lustrans litora, deserta penetrans, & hanc tantum habens fiduciam, quia vbicumquè esset, diu latere nō posset. Transacto igitur iam triennio, audiuit Merhonæ à quodam Iudæo, vilia populis seruta vendente, prophetam Christianorum apparuisse in Sicilia, tanta miracula & signa facientem, vt de veteribus sanctis putaretur. Interrogatus itaq; habitum eius, incessum & linguam, maximeq; ætatem: nihil dicere potuit. Ille enim, qui referebat, famam ad se venisse tantum hominis testabatur. Ingressus igitur Adriam, prospero cursu venit Pachynum, & in quadam curui litoris villula, famam senis sciscitatus, consona voce omnium cognouit, vbi esset, quid ageret: nihil in eo ita cunctis admiratibus, quam quòd post tanta signa atq; miracula, ne fragmen quidem panis à quoquam in illis locis accepisset.

Vide mirā
animi puri-
tate, mune-
ra omnia fa-
stidientem.

Cap. 28.

Et nè longum faciam, sanctus vir Hesychius ad magistri genua prouolutus, plantasque eius lachrymis rigans, tandem ab eo subleuatus, post bidui, triduique sermonem audit à Gazano, non posse senē iam in illis habitare regionibus, sed velle ad barbaras

barbaras quasdam pergere nationes, vbi & nomen, & sermo suus incognitus foret. Duxit itaque illum ad Epidaurum Dalmatiæ oppidum, vbi paucis diebus in vicino agello mansitans, non potuit abscondi. Siquidem draco miræ magnitudinis, quos gentili sermone boas vocant, ab eo, quod tam grandes sint, vt boues glutire soleant, omnem latè vastabat prouinciam, & non solum armenta & pecudes, sed agricolas quoquè & pastores, tractos ad se vi spiritus, absorbebat. Cui cum pyram iussisset præparari, & oratione ad Christum missa, euocato præcepisset struem lignorum scandere, ignem supposuit. Tum itaque cuncta spectante plebe, immanem bestiam concremavit. Vnde æstuans quid faceret, quod se verteret, aliam parabat fugam, & solitarias terras mente perlustrans, mœrebat, quod tacente de se lingua, miracula loquerentur.

Nota genus draconum.

Ea tempestate terræmotu totius orbis, qui post Iuliani mortē accidit, maria egressa sunt terminos suos: & quasi rursùm Deus diluuium minaretur, vel in antiquum chaos redirent omnia, naues ad prærupta delatæ montium pependerunt. Quod cum viderent Epidauritani, frementes fluctus, & vndarum moles, & montes gurgitum litoribus inferri, verentes quod iam euenisse cernebant, nè oppidum funditus subuerteretur, ingressi sunt ad senem, & quasi ad prælium proficiscentes, posuerunt eum in litore. Qui cum tria Crucis signa pinxisset in sabulo, manusque contrà tenderet, incredibile dictum est, in quantam altitudinem intumescens mare ante eum steterit, ac diu fremens, & quasi ad obicem indignans, paulatim in semetipsum relapsum est. Hoc Epidaurus, & omnis illa regio vsq; hodiè prædicat, matresq; docent liberos suos, ad memoriam in posteros transmittendam. Verè illud, quod ad Apostolos dictum est: Si credideritis, dicetis huic monti, Transi in mare, & fiet: etiam iuxta literam impleri potest, si tamen quis habuerit Apostolorum fidem, & talem, qualem illis habendam Dominus imperauit. Quid enim interest, vtrum mons descendat in mare, an immeni vndarum montes repente obriguerint, & ante senis tantum pedes saxei, ex alia parte molliter fluxerint? Mirabatur omnis ciuitas, & magnitudo signi Salonis quoque, percrebuerat. Quod intelligens senex, in breui lembo clam nocte fugit, inuenta post biduum oneraria naui, perrexit Cyprum. Cumque inter Maleam & Cytheram pirata, derelicta classe in litore, que non antenna, sed conto regitur, duobus haud paruis myoparonibus occurrisset, & denuò hincindè fluctus occurrerēt, remiges omnes, qui in naui erant, trepidare, flere, discurrere, præparare contos, & quasi non sufficeret vnus nuncius, certatim seni piratas adesse dicebant. Quos ille procul intuens, subrisit, & conuersus ad discipulos, dixit: Modicæ, inquit, fidei, quare trepidatis? Nunquid plures sunt hi, quam Pharaonis exercitus? tamen omnes, Deo volente, submersi sunt. Loquebatur hic, & nihilominus spumantibus rostris, hostiles turmæ imminebant, iactu tantum lapidis medio. Stetit ergo in prora nauis, & porrecta cõtra venientes manu: Hucusquè, ait, venisse sufficiat. O mira rerum fides: statim resilière nauicula, & impellentibus contrà remis, ad puppim impetus redit. Mirabantur piratæ, post tergum se redire nolentes, totoq; corporis nixu, vt ad nauigiũ peruenirent, laborantes, velocius multo, quam venerant, ad litus scerebantur.

Cap. 29. Terræmotus generalis.

Vide quod efficiat Crucis signa.

Matth. 17.

Venit in Cyprum S. Hilarion.

Exod. 15.

Insigne miraculo repelitur pirata.

Prætermitto cætera, nè videar in narratione signorum volumen extendere. Hoc solum dicam, quod prospero cursu inter Cycladas nauigans, hincindè clamantium de vrbibus & vicis, & ad litora concurrentium immundorum spirituum voces audiebat. Ingressus ergo Paphum, vrbem Cypri, nobilem carminibus poetarum, quæ frequenter terræmotu lapsa, nunc ruinarum tantum vestigijs, quid olim fuerit, ostendit: in secundo ab vrbe milliario habitabat ignobilis, gaudensque quod paucis diebus quietè viueret. Verum non ad plenum viginti transière dies, cum per illam omnem insulam quicumque immundos habebant spiritus, clamare cœperunt venisse Hilarionem seruum Christi, & ad eum se debere properare. Hoc Salamina, hoc Curium, hoc Lapetha, & vrbes reliquæ conclamabant: plerisque asserentibus, scire se quidem Hilarionem, & verè illum esse famulum Dei, sed vbi esset, ignorare. Intrà triginta igitur, nec multo amplius dies, ducenti ferme, tam viri, quam mulieres, ad eum congregati sunt. Quos cum vidisset, dolens quod se non paterentur quiescere, & quodammodo in vltionem suam sapiens, tanta eos orationum instantia flagellauit, vt quidam statim, alij post biduum, triduum ve, omnes verò intrà vnam hebdomadam curarentur.

Cap. 30.

In Cypro commoratur.

100. obsessi sanantur.

Manens itaque ibi biennio, & semper de fuga cogitans, Hefychium ad se vèris tempore

Cap. 31. pore

pore reuerfurum, Palæstinam ad ſalutationem fratrum, & monaſterij ſui cineres viſendos miſit. Qui cùm reuertifſet, cupienti rursùm ad Aegyptum nauigare, hoc eſt, ad ea loca, quæ vocantur Bucolia, eò quòd nullus ibi Chriſtianòrum eſſet, ſed barbara tantùm & ferox natio, ſuaſit, vt in ipſa magis inſula ad ſecretiorem locum conſcenderet. Quem cùm diù luſtrans omnia, reperifſet, perduxit eum duodecim millibus à mari procul, inter ſecretos aſperosq; montes, & quò vix reptando manibus genibusq; poſſet aſcendi. Qui introgreſſus, contemplatus quidem eſt terribilem valdè & remotum locum, arboribusq; hincindè circumdatum, habentem etiam aquas de ſupercilio collis irriguas, & hortulum peramœnum, & pomaria plurima, quorũ fructum nunquàm in cibo ſumpſit, ſed & antiquiſſimi iuxtà templi ruinã, ex quo (vt ipſe referebat, & eius diſcipuli teſtantur) tam innumerabilium per noctes & dies dæmonum voces reſonabant, vt exercitum crederes. Quo ille valdè delectatus, quò ſcilicet antagoniſtas haberet in proximo: habitauit ibi per annos quinque, & ſapè inuiſente ſe Heſychio, in hoc extremo iam vitæ ſuæ tẽpore refocillatus eſt, quòd propter aſperitatẽ difficultatemq; loci, & vmbrarum (vt ferebatur vulgò) multitudinẽ, aut nullus, aut rarus ad ſe vel poſſet, vel auderet aſcendere. Quodã autẽ die egreſſus hortulum, vidit hominem toto corpore paralyticum, iacentem ante fores. Interrogauitq; Heſychium, quiſnam eſſet, & quomodò fuiſſet adductus. Qui reſpondens, ait, procuratorem ſe fuiſſe villulæ, ad cuius confinia hortulus quoq; in quo ipſi erant, pertinet. Et ille collachrymans, tendensq; ad iacentem manum: Tibi, inquit, dico: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti ſurge, & ambula. Mira velocitas. Adhuc verba in ore loquentis voluebantur, & iam membra ſolidata ad ſtandum, hominem ſurrigebant. Quod poſtquàm auditum eſt, etiam difficultatem loci & iter inuium plurimorum vicit neceſſitas: nihil equè per circuitum cunctis villis obſeruãtib; quàm nè quo modo elaberetur. Diſſeminauerat enim hoc de eo rumor, diù eum in eodem loco manere non poſſe. Quod ille non leuitatè quadam, aut puerili ſenſu victus faciebat, ſed honorem fugiens & importunitatem. Semper enim ſilentium, & vitam ignobilem deſiderabat.

In loco penè inacceſſo vltimam degit etatẽ.

Sanat paralyticum.

Honores fugit.

Cap. 32. Nota hęc vites monachorum.

Feliciffimè expirat animam. Poſt decem mēſes integri corpus eius &c.

Cap. 33.

Miracula poſt obitũ.

Igitur octogefimo atatis ſuæ anno, cùm abſens eſſet Heſychius, quaſi teſtamenti vice breuem manu propria ſcripſit epiſtolam, omnes diuitias ſuas ei derelinquẽs: Euangelium ſcilicet, & tunicam ſacream, cucullam & palliolum. Nam miniſter eius ante paucos dies obiërat. Venerunt itaque ad ægrotantem de Papho multi religioſi viri: & maximè, quòd eum dixiſſe audiërant, iam ſe ad Dominum migraturum, & de corporis vinculis liberandum. Sed & Conſtantia quædam ſancta fœmina, cuius generum & filiã de morte liberauerat vnctione olei. Quos omnes adiurauit, vt ne puncto quidem horæ poſt mortem reſeruaretur: ſed ſtatim eum in eodem hortulo terra operirent, ſicut veſtitus erat in tunica cilicina, & cuculla, & ſago ruſtico. Iamq; modicus calor tepebat in pectore, nec præter ſenſum quicquam viui hominis ſupererat, & tamen apertis oculis loquebatur: Egrede, quid times? Egrede anima mea, quid dubitas? Septuaginta propè annis ſeruifſti Chriſto, & mortem times? In hæc verba exhalauit ſpiritum. Statimq; humo obrutum, antè vrbi ſepultum, quàm mortuũ, nunciauerunt. Quod poſtquàm Palæſtinæ ſanctus vir audiuit Heſychius, perrexit ad Cyprium, & ſimulans ſe velle habitare in eodem hortulo, vt diligentis cuſtodia ſuſpicionem accolis tolleret, cum ingenti vitæ ſuæ periculo poſt decem ferè mēſes corpus eius furatus eſt. Quod Maiomam deferens, totis monachorum & oppidorum turbis proſequentibus, in antiquo monaſterio condidit, illaſa tunica, cuculla & palliolo, & toto corpore, quaſi adhuc viueret, integro, tantisq; fragrante odoribus, vt delibutum vnguentis putares.

Non mihi videtur in calce libri tacenda Conſtantia illius ſanctiſſimæ mulieris deuotio, quæ perlato ad ſe nuncio, quòd corpusculum Hilarionis Palæſtinæ eſſet, ſtatim exanimata eſt, veram in ſeruum Dei dilectionem etiã morte comprobans. Erat enim ſolita peruigiles in ſepulcro eius noctes ducere, & quaſi cum præſente ad adiuuandas orationes ſuas ſermocinari. Cernas vſque hodiè miram inter Palæſtinos & Cyprios contentionem, his corpus Hilarionis, illis ſpiritum ſe habere certantibus. Et tamen in vtriſque locis magna quotidie ſigna fiunt, ſed magis in hortulo Cypri, forſitan quia plùs illum locum dilexerit.

VITA